Ejemplar de archivo

GUIA DEL FACILITADOR
IDIOMA POPTI'

Universidad Rafael Landívar
Instituto de Lingüística

unicef
Fondo de las Naciones Unidas para la Infancia

Syeb'anil Smunlab'anil te' Kuyb'al Hum Yul Ab'xub'al Popti'

Hun-nheb'il hum yet slawi skuylu tz'ib' yu tzotiwom ab'xub'al Mayab' Popti'

Aurelio Domingo Hurtado Montejo

Syeb'anil Smunlab'anil te' Kuyb'al Hum Yul Ab'xub'al Popti'

Hun-nheb'il hum yet slawi skuylu tz'ib' yu
tzotiwom ab'xub'al Mayab' Popti'

Aurelio Domingo Hurtado Montejo

Universidad Rafael Landívar
Instituto de Lingüística

unicef
Fondo de las Naciones Unidas para la Infancia

Steq'b'ab'anil

Yulb'al	Sat xaj hum
¿Tzet ch'oknikoj hune' hum ti'?	𝋧
Sb'ab'el Majan: Hun-Nhahil	𝋩
Skab' Majan: Nixtej Unin	𝋫
Syox Majan: Heb'ya' Ix	𝋭
Skanh Majan: Hayonhb'al	𝋯
S-ho' Majan: Sat Tx'otx' Hoyonhb'al	𝋱
Sb'ab'el Majan Kayek'nheb'al	𝋳
Swaj Majan: Hej Ek'tzeb'al	𝋡𝋡
S-huj Majan: Hej Ohtajb'al	𝋡𝋣
Swaxaj Majan: Hej Munil	𝋡𝋥
Sb'alunh Majan: Sajach B'oj Tihk'ob'al	𝋡𝋧
Slahunh Majan: Heb'ya' Mayab'	𝋡𝋩
Skab' Majan Kayek'nheb'al	𝋡𝋫

¿Tzet ch'oknikoj hune' hum ti'?

Hune' te' hum ti' tz'ib'nheb'ilayoj te' yunheb'al yoknikoj te' st'inhb'ab'anilikoj tzet chu smunlanhelohoj te' Kuyb'al Hum tz'ib'nheb'il yul ab'xub'al Popti'. Haka' tik'a te' Kuyb'al Hum, hune'xa te' hum ti', itz'atnheb'il swatx'eb'anil te' yunheb'al skawxelo yohtajb'al anma yinh yik'al b'oj yab'xub'al.

Yilal ku nanitij ta heb'ya' kuyum hum yetwanoj ye skuylu yinh ti' xa hu stz'ib'li, haktik'apaxtu' skuynheniltoj tzet chal te' Kuyb'al Hum; yaja' xin yilal skawxelo xkuywi yul ab'xub'ale, stxumtxenilo hej tzetet b'oj yitz'atnhen tzetajet sq'an sk'ul yub' yinh smunil b'uj tzet yekoj sat yib'anh q'inal.

Q'a' tx'ihal yohtajb'al heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet xhkuyluhuj yulb'al huntaj majan kuyb'al; yilal xin ha wijb'an heb'ya' stzotenoj tzet yohtaj tu' kat xin stz'ib'nhenayoj heb'ya' yunheb'al skan ti haka' yechel maka yojlenoj hej itz'atb'al yetwanoj anma yeyi. Yilal xin ha wiptzen heb'ya' kuyum hum stzotenoj b'oj stz'ib'nhenoj yohtajb'al yul ab'xub'al Popti'; haktik'a paxtu' xin skuynhen tzet chal te' hum yunheb'al yaq'b'ilnhen stxumb'al.

Yul hune' te' syeb'anil tzet chu smunlanhelo te' Kuyb'al Hum ti', txolb'ab'iltoj yinh kanheb' skawinaj majan kuyb'al (hunhk'al maja kow kuyb'al yok kanheb'xa kayek'nheb'al kuyb'al yeyi). Huntaj majan kuyb'al, chichikoj yinh hej ILB'AL b'ay xht'inheikoj tzet xhkuynhelohoj. Skab' xtxolb'anil hej majan kuyb'al, ha MONTEB'AL; b'eti xht'inhb'alokoj stxumb'al heb'ya' kuyum hum yinh tzet xhkuynhelaxoj. Yunheb'al xht'inhikoj stxumb'al heb'ya' kuyum hum yinh hej kuyb'al xin, chu yichikoj yinh stzotelo tzet xhtxumlukoj sat sb'ab'el yelaw huntaj majaj kuyb'al, hunuj ik'ti', hunuj sajach maka hunuj etz'eb'al.

Syox stxolil hej majan kuyb'al, ha' YUTEB'ANIL. Yet xax ha muntekoj heb'ya' kuyum hum yinh stxumb'anil tzet xhkuyluhoj, xa hu ha wok ha wijb'anikoj heb'ya' kuywuj. Chu syamb'alokoj heb'ya' yinh huntaj yamb'ab'ahil yunheb'al yok heb'ya' skuynuj tzet chal te' Kuyb'al Hum, kat yok pax heb'ya' smunlanhenoj hayeb'oj chejab' chu ha wa'ni yub' heb'ya'. Yilal ha tihk'onheniltoj tet heb'ya' tzetajet mach xhtxumu yunheb'al xht'inhikoj stxumb'al heb'ya' yib'anhiloj tzet shkuyluyi. Haka' tik'a ti' yilal ha wiptzen heb'ya' tzoteloj, tz'ib'loj maka xkuynhenoj tzet chal te' Kuyb'al Hum.

Hun-Nhahil

Sb'ab'el Majan

Ilb'al:
Yet cha wa'noj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti':

· **Cha tzote' b'oj heb'ya' tzet yelapno ye hun-nhahil.**
·· **Cha cheja' yetz'e' hun majanoj heb'ya' tzet cha'lekoj hun-nhahil.**
··· **Cha cheja' stihk'o'nhe'iltoj heb'ya' tzet ch'a'ni etaxojtoj anma yul yatut maka yul hun-nhahil.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
Hal hunuj tzalalal ik'ti' yib'anhiloj tzet cha'lekoj anma yul yatut. Chu ha wichenkanh yinh tzet cha wilikoj maka cha txumikoj yinh b'ab'el yelaw hune' majan kuyb'al ti', yinh tzet cha wa'lekoj maka ch'alekoj hun majanojxa anma yul yatut. Ta yel tzet cha wala' yinh hune' ik'ti' ti', k'ul ta mach cha wa' b'inahoj sb'i anma tu', haxinhwal matzet tzoti'al tx'oj ch'elojikoj yinh tu'.	**Kuywal:** Lahwi ha tzoteliloj tet heb'ya' kuyum hum yinh monteb'al: - Hal tet heb'ya' kuyum hum tzet xhkuylaxoj yul hune' majan kuyb'al ti'. Chu ha kuynheniltoj tet heb'ya' tzet chal hunun ilb'al. - Chej syamb'a' sb'a heb'ya' kuyum hum yinh oxwanh, kanhwanh maka howanhtajil. - Skuyab' huntaj majan tzet chal te' Kuyb'al Hum yib'anhiloj tzet chij hun-nhahil, maktaj yamanikoj yinh hun-nhahil, tzetajet yetwanoj hunun mak yul hun-nhahil, tzetajet smay spixan hun-nhahil b'oj syajb'aniltoj hun-nhahil. - Chej stz'ib'nhe'ay hunun mak tzet stxumu maka mach stxum yib'anhiloj tzet xkuy tu'.	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet cha' heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul **Ilweb'al** yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stohlanhelo spaj hunun q'amb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - yecheltajnhe

Nixtej Unin

Skab' Majan

Ilb'al:
Yet cha wa'noj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti':

- **Cha wa'a' stxumnhe'iltoj heb'ya' kuyum hum ta yilal sya'ilnhelax nixhtej uninale.**
- **Cha wa'a' stxumnhe'iltoj heb'ya' kuyum hum ta yilal skuylax nixhtej unin yinh tzet yekoj yik'al skonhob' maka swayanhb'al.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
Ichekanh hunuj ik'ti' yib'anhiloj tzet cha wil maka cha txum yinh b'ab'el yechel hune' skab' majan kuyb'al ti' kat ha walni tet heb'ya' kuyum hum yunheb'al swatx'ekoj sb'a heb'ya' yinh tzet chal hune' kuyb'al ti'.	**Kuywal:** Lahwi ha tzoteliloj tet heb'ya' kuyum hum yinh monteb'al: - Hal tet heb'ya' tzet xhkuyluhuj yinh hune' majan kuyb'al ti' kat ha kuynheniltoj tet heb'ya' tzet chetk'ulnhe hunun ilb'al. - Chej syamb'a sb'a heb'ya' kuyum hum yinh huntaj majan yamb'ab'ahil. - Chej skuyu' heb'ya' tzet chal te' Kuyb'al Hum yib'anhiloj tzet wal yunhi ya' ixale yet yalanhto pitzk'ab'al, yet chuhni pitzk'ab'al tu', tzetajet yetwanoj nixhtej unin, tzet tzet chu yuhni nixhtej tz'ul b'oj tzet yelapno ye sajach b'oj tihk'ob'al. - Stz'ib'nhehab'ay hunun yamb'ab'ahil tzet stxum yib'anhiloj tzet xkuyu b'oj tzet mach xtxumu maka hej sq'amb'eb'al.	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet cha' heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul **Ilweb'al** yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stohlanhelo spaj hunun q'amb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - yecheltajnhe

Heb'ya' Ix

Syox Majan

Ilb'al:

Yet cha wa'noj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti':

- **Cha t'inhb'a' b'oj heb'ya' kuyum hum tzet smunil heb'ya' ix yinh skuyb'anil nixhtej uninale.**
- **Cha cheja' stz'ib'nhe' heb'ya' kuyum hum hunuj ik'ti' yib'anhiloj tzet yelapno ye heb'ya' ix yul stxumk'ulal anma.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
Chej stzote' heb'ya' kuyum hum tzet stxum yib'anhiloj tzet ayayoj sat hune' b'ab'el yelaw hune' syox majan kuyb'al ti'; lahwi tu', q'amb'e tet heb'ya' ta lahan smay heb'ya' ix b'oj heb'ya' winaj.	**Kuywal:** Lahwi ha tzoteliloj b'oj heb'ya' kuyum hum: - Hal tet heb'ya' tzet xhkuyluhuj yul hune' majan kuyb'al ti' kat ha kuynheniltoj tet heb'ya' tzet chet k'ulnhe hunun ilb'al. - Chej syamb'a' sb'a heb'ya' kuyum hum yinh huntaj majan yamb'ab'ahil. - Chej skuyu' heb'ya' kuyum hum tzet chal te' Kuyb'al Hum yib'anhiloj smay heb'ya' ix b'oj heb'ya' winaj, tzet chu sch'ib'kanh heb'ya' ix b'oj tzetajet (munil) chu yuhni heb'ya' ix. - Stz'ib'nhehab'ay hunun mak tzetajet munil chu yuhni heb'ya' ix. - Stz'ib'nhehab'ay hunun mak tzetajet ya'ilnheb'al wal yuhni heb'ya' ix yinh nixhtej yunin.	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet cha' heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul **Ilweb'al** yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stohlanhelo spaj hunun q'amb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - yecheltajnhe

Hayonhb'al

Skanh Majan

Ilb'al:

Yet cha wa'noj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti':

- · **Cha tzote' b'oj heb'ya' tzet yelapno ye yik'ti'al hayonhb'al.**
- ·· **Cha wijb'a' syeb' heb'ya' kuyum hum tzet yekoj anma yet payxa b'oj tinanh.**
- ··· **Cha cheja' stxolb'a' heb'ya' kuyum hum tzetajet yamb'ab'ahil ay yul hayonhb'al.**
- ···· **Cha cheja' yala' heb'ya' tzetajet munilal ay yul hayonhb'al.**
- — **Cha wijb'a' stz'ib'nhe'ay heb'ya' kuyum hum hunuj ik'ti' yib'anhiloj tzet yekoj anma yul hayonhb'al.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
Chej stzote'nhe heb'ya' kuyum hum tzet chilay heb'ya' sat b'ab'el yechel hune' majan kuyb'al ti'. T'inhb'akoj tzet chal heb'ya' yinh tzet chal hune' majan kuyb'al ti'.	**Kuywal:** Lahwi ha tzotelojiloj b'oj heb'ya' kuyum hum: - Hal tet heb'ya' tzetet xhkuyluhuj yul hune' majan kuyb'al ti' kat ha kuynheniltoj tet heb'ya' tzet chetk'ulnhe hunun ilb'al. - Chej skuyu' hunun mak tzet chal te Kuyb'al Hum yib'anhiloj hayonhb'al, tzet chu anma yul hayonhb'al, tzet ch'a'ni smay hayonhb'al b'oj swi'al hayonhb'al. - Chej syamb'a' sb'a hej kuyum hum yinh huntaj majanil. - Chej stxolb'a' hunun majan anma tu' tzetajet chu st'inhb'anikoj sb'a heb'ya' ix b'oj heb'ya'	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet cha' heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul **Ilweb'al** yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stohlanhelo spaj hunun q'amb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - yecheltajnhe

Sat Tx'otx' Hoyonhb'al

S-ho' Majan

Ilb'al:
Yet cha wa'noj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti':

- **Cha cheja' stz'ib'anhe'ay heb'ya' kuyum hum yik'ti'al hayonhb'al (konhjob' maka wayanhb'al).**
- **Cha cheja' swatx'e'ay heb'ya' kuyum hum yechel stx'otx'al hayonhb'al.**
- **Cha cheja' stz'ib'nhe'ay heb'ya' kuyum hum sb'i satlaj tx'otx' hayonhb'al.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
Tzote tet heb'ya' kuyum hum tzet xu yichikanh konhob' Xajla'.	**Kuywal:** Lahwi ha tzoteliloj b'oj heb'ya' kuyum hum tu': - Hal tet heb'ya' tzetet xhkuyluhuj yul hune' majan kuyb'al ti' kat ha kuynheniltoj tet heb'ya' tzet chetk'ulnhe hunun ilb'al. - Chej skuyu' hunun mak tzet chal te' Kuyb'al Hum yib'anhiloj s-hoyil stx'otx'al hayonhb'al, sb'i hej sat tx'otx' b'oj tzet chu st'inhb'anikoj sb'a anma b'ay ayah. - Chej syamb'a' sb'a heb'ya' kuyum hum yinh huntaj majan yamb'ab'ahil. - chej stz'ib'nhe'ay huntaj yamb'ab'ahil tzet xtxum yib'anhiloj tzet xkuy yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti'.	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet cha' heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul **Ilweb'al** yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stohlanhelo spaj hunun q'amb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - yecheltajnhe

Sb'ab'el Majan Kayek'nheb'al

Ilb'al:
Lahwi ha wa'nojiloj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj kuyb'al ti':

- **Cha cheja' snab'tij heb'ya' hej itzatb'al ay smay yib'anhiloj hun-nhahil, nixhtej unin, heb'ya' ix, hayonhb'al b'oj sat tx'otx' hayonhb'al.**
- **Cha cheja' stz'ib'nhe' heb'ya' tzet yelapno ye hun-nhahil, nixhtej unin, heb'ya' ix, hayonhb'al b'oj sat tx'otx' hayonhb'al.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
Q'amb'e tet haywanhoj maka tzet xhto tit yul sk'ul yib'anhiloj hun-nhahil, nixhtej unin, heb'ya' ix, hayonhb'al b'oj sat tx'otx' hayonhb'al. Stzotehab' hunun mak tu' tzet q'a' xoche' yib'anhiloj howeb' majan kuyb'al ti'.	**Kuywal:** - Tinhb'akoj stxumb'al heb'ya' kuyum hum yinh skuyb'anil hune' majan kayek'nheb'al kuyb'al ti' kat ha kuynhenpaxiltoj tet heb'ya' tzet chal hunun ilb'al. - Chej syamb'a' sb'a heb'ya' kuyum hum yinh huntaj majan yamb'ab'ahil yunheb'al yok heb'ya' skuynoj tzet chal te' Kuyb'al Hum yib'anhiloj hun-nhahil, nixhtej unin, heb'ya' ix, hayonhb'al b'oj sat tx'otx' hayonhb'al. Stzotehab' hunun mak tzet yohtaj yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti'. Tz'ib'nhhehayoj sat nimej tz'ib'lob'al sunil hej itz'atb'al chal heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti' yunheb'al lahwitu' xtz'ib'nhe'hayoj heb'ya' sat hej yum. Tihk'onhehiltoj tzet mach xtxum heb'ya' yib'anhiloj hun majan kuyb'al ti'.	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet chal heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul **Ilweb'al** yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stohlanhelo spaj hunun q'amb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - yechelltajnhe

Hej Ek'tzeb'al

Swaj Majan

Ilb'al:
Lahwi ha wa'nojiloj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti':

- **Cha cheja' stxolnhe'iltoj heb'ya' tzetajet chu hej anma yet-tax xhkamayoj hunuj maka, masanta xhmujlutoj.**
- **Cha cheja' stz'ib'nhe' heb'ya' tzet chu yek'tzelo hej q'inh.**
- **Cha wijb'a' heb'ya' swatx'e' hun txolanoj tzoti' ch'alni tzet chu hej anma, no' noq' maka hunuj tzetet.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
T'inhb'anhekoj heb'ya' kuyum hum yinh skuyb'anil hune' majan kuyb'al ti', kat ha kuynheniltoj tet heb'ya' tzet chal hunun ilb'al.	**Kuywal:** - Montekoj heb'ya' skuyu' tzet chal te' Kuyb'al Hum yib'anhiloj hej q'inh, kamikal b'oj smay hej ek'tzeb'al. - Q'amb'e tet hunuj heb'ya' tzet xtxum yib'anhiloj tzet xkuy yu'. - Tihk'onhehiltoj tet heb'ya' tzetajet mach xhtxum heb'ya' yib'anhiloj tzet xkuy tu'. - Ijb'a ha kuyu' b'oj heb'ya' tzet chal **Kawxeb'al Tzoti'**. - Stxumab' hunun maka ta wajeb' anmahil b'ay chu stzotel-lo tzet chu yuhni anma yinh tzet xax ek'i; haktik'a paxtu' yinh lanhan yuhi b'oj xhto huhuj.	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet cha' heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul **Ilweb'al** yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stohlanhelo spaj hunun q'amb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - yecheltajnhe

Hej Ohtajb'al

S-huj Majan

Ilb'al:
Lahwi ha wajnoj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti':

- **Cha cheja' yala' hunun heb'ya' tzet xhtxum yib'anhiloj hej ohtajb'al.**
- **Cha wijb'a' stz'ib'nhe'-ayoj heb'ya' hunuj ik'ti' yib'anh tzet stxum heb'ya' yib'anhiloj hej ohtajb'al haka' te' son, b'itnob'al, chemb'al, hosb'alte' watx'eb'alkanh nhah, tz'is, maka anhtewoj.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
Q'an tet hunuj heb'ya' kuyum hum ta ch'ok ya' stzote' tzet chilay sat hune' majan kuyb'al ti'. Ijb'akoj heb'ya' yaq'b'ilxa stz'ajb'a' tzet xal yetb'i tu'.	**Kuywal:** - T'inhb'akoj heb'ya' kuyum hum yinh skuyb'anil hune' majan kuyb'al ti', kat ha kuynheniltoj tet heb'ya' tzet chal hunun ilb'al. - Chej skuyu' heb'ya' kuyum hum tzet chal te' Kuyb'al Hum yib'anhiloj: ohtajb'al, tzet chu yichikoj munil yinh ohtajb'al b'oj heb'ya' anhlom. Yamb'ab'ahil: - Chej syamb'a' sb'a heb'ya' kuyum hum yinh hunun majantajil yunheb'al yok heb'ya' syenoj tzetajet chu yinh hej ohtajb'al, haka'napax yib'anhiloj b'itnob'al sonloj (son, kitalah, maka su'), tz'ajo' netb'al maka anhtewoj. Stz'ib'nhehab'ayoj huntaj majan tzet chu st'inhb'anikoj sb'a anma yinh smunlab'anil hej	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet cha' heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul **Ilweb'al** yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stohlanhelo spaj hunun q'awb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - yecheltajnhe

Hej Munil

Swaxaj Majan

Ilb'al:
Lahwi ha wa'niloj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti':

- **Cha wijb'a'koj heb'ya' stxolb'a' sb'i sunil hej munil ay yul hayonhb'al b'ay ayach (wayanhb'al maka konhob').**
- **Cha wijb'a' st'inhb'a'koj heb'ya' stzote' ta yilal st'inhb'anikoj sb'a anma yinh stoholal munil.**
- **Cha wijb'a' stzote' heb'ya' tzetajet cha'lekoj yinh hej smunil.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
Tink'onheltoj tet heb'ya' kuyum hum tzet stxumb'anil b'ab'el yelaw hune' majan kuyb'al ti'. Ijb'a tzoteloj heb'ya' yib'anhiloj ti'.	**Kuywal:** - T'inhb'akoj heb'ya' kuyum hum yinh skuyb'anil hune' majan kuyb'al ti' kat ha kuynhenpaxiltoj tet heb'ya' tzet chal hunun ilb'al. - Chej syamb'a' sb'a heb'ya' kuyum hum yinh huntaj yamb'ab'ahil yunheb'al yok heb'ya' skuynuj tzet chal te' Kuyb'al Hum yib'anhiloj hej munil xol heb'ya' Mayab', hej munil tinanh b'oj Wayab'. - Stz'ib'nhehab'ayoj huntaj majan kuyum hum tzet xkuy tu' kat stzoten tet yaq'b'ilxa hej yetb'i. Tz'ib'nhehayoj sat nimej tz'ib'lob'al sb'i hej munil yohtaj heb'ya' kuyum hum ta smunla anma yunheb'al lahwitu' yok heb'ya' stz'ib'nhe'hayoj hunun mak sat hej yum.	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet cha' heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul **Ilweb'al** yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stohlanhelo spaj hunun q'amb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - yecheltajnhe

Sajach B'oj Tihk'ob'al

Sb'alunh Majan

Ilb'al:
Lahwi ha wa'niloj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti':

- **Cha q'ana' stihk'o'nhe'iltoj heb'ya' ta yilal ye sajach yinh stz'ajnab'al tzet chu hej nixhtej unin, q'opoh, tzehtaj maka yihla anma.**
- **Cha cheja' yetz'e' heb'ya' tzet chu sajachnhelo hej payat sajach.**
- **Cha wijb'a'koj heb'ya' syeb' tzet yu yilal ye sajach b'oj tihk'ob'al yinh stz'ajnab'aniloj tzet chu hunun hun-nhahil.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
Ijb'a sajchoj heb'ya' kuyum hum yinh pah patx. Tzotelanh b'oj heb'ya' tzet yu matxa xhsajchi anma pah patx tinanh pah patx sajachnhelax yet payxa. Kawxe tzet cha wal yinh tzet ch'a'lo txumluhoj yinh sb'ab'el yelaw hune' majan kuyb'al ti'. Ijb'akoj heb'ya' yala' ta xto xhsajachnhelax heb'ya' hune' sajach ti'.	**Kuywal:** - T'inhb'anekoj heb'ya' kuyum hum yinh skuyb'anil hune' majan kuyb'al ti'; kat ha kuynhenpaxiltoj tet heb'ya' tzet chal hunun ilb'al. - Chej syamb'a sb'a heb'ya' kuyum hum tu' yinh huntaj majan yamb'ab'ahil yunheb'al yok heb'ya' skuyu' tzet chal te' kuyb'al Hum yib'anhiloj sajach b'oj tihk'ob'al, b'oj hej yamb'ab'ahil yinh sajach. Stz'ib'nhehab'ay pax heb'ya' sb'i hej yamb'ab'ahil sajchom ay yul skononhob' maka swayanhb'al. - Stzotehab' heb'ya' xol hunun tzet yohtaj yib'anhiloj sajach b'oj tihk'ob'al tu', kat xin stz'ib'nhenayoj heb'ya' ta ayto pax payat sajach yohtaj heb'ya', yunheb'al ya'ni heb'ya' yohtajnhe' sunil maka.	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet cha' heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul **Ilweb'al** yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stohlanhelo spaj hunun q'amb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - yecheltajnhe

Heb'ya' Mayab'

Slahunh Majan

Ilb'al:
Lahwi ha wa'nojiloj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti':

- **Cha wa'a' stxumu' heb'ya' tzet yelapno ye yik'al heb'ya' Mayab' maka heb'ya' pay q'inal.**
- **Cha wijb'a'koj heb'ya' yitz'atnhe'loj tzet chu yeltoj txumb'al k'ule yinh hej ik'ti'.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
Ichekanh ha tzotel tet heb'ya' kuyum hum yinh tzet xu smunla heb'ya' Mayab' yet payxa. Kawxe tzet ch'a'lo txumu'loj yinh sb'ab'el yelaw hune' majan kuyb'al ti': - Ijb'akoj heb'ya' stz'ajb'a' ik'ti' tu' yinh yik'ti'al heb'ya' payat q'inal ek'najik'oj yul wayanh-b'al maka yul konhob'.	**Kuywal:** - T'inhb'anhekoj heb'ya' kuyum hum yinh skuyb'anil hune' majan kuyb'al ti' kat ha kuynhen paxiltoj tet heb'ya' tzet chal hunun ilb'al. - Tz'ajb'akoj yik'ti'al heb'ya' Mayab' yinh tzet chal te' Kuyb'al Hum yib'anhiloj yik'al heb'ya' Mayab', yohtajb'al heb'ya' Mayab', tzetajet swatx'ekanoj heb'ya' Mayab' b'oj hej ab'xub'al. - Tzote b'oj heb'ya' tzet yohtaj yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti'. - Tz'ib'nhehayoj sat nimej tz'ib'lob'al sunil tzet xhtzotel-loyi yunheb'al yok hunun mak stz'ib'nhe'ayoj sat hej yum. - Tihk'onheltoj tet heb'ya' kuyum hum tzetajet mach xtxum heb'ya' yib'anhiloj hunhq'ahan kuyb'al ti'.	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet cha' heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul **Ilweb'al** yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stoh lanhelo spaj hunun q'amb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - yecheltajnhe

Skab' Majan Kayek'nheb'al

Ilb'al:
Lahwi ha wa'nojiloj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti'.

• **Cha wijb'a' stzote'nhe' heb'ya' b'aytet taj ek'tzeb'al chu yul konhob' maka wayanhb'al.**
•• **Cha q'ana' stihk'o'nhekoj heb'ya' ta lahan smunlab'anil hej ohtajb'al b'oj hunujxa munil.**
••• **Cha wijb'a' stzoti'nhe' heb'ya' ta ay tzet yelapno ye sajach b'oj tihk'ob'al.**
•••• **Cha wijb'a' yitz'atnhe' heb'ya' yik'ti'al heb'ya' Mayab'.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
Tzotenhe b'oj heb'ya' kuyum hum tzet stxumikoj heb'ya' yinh sb'ab'el yelaw hune' skab' majan kayek'nheb'al kuyb'al ti'. Chu ha kalob'taj nhenpaxikoj yulb'al hune' majan kuyb'al ti' hej payat sajach haka' pah patx makahuujxa.	**Kuywal:** - T'inhb'akoj stxumb'al heb'ya' kuyum hum yinh skuyb'anil hune' majan kayek'nheb'al kuyb'al ti' kat ha kuynhenpaxiltoj tet heb'ya' tzet chal hunun ilb'al. - Chej syamb'a sb'a heb'ya' kuyum hum yinh huntaj majan yamb'ab'ahil yunheb'a' yok heb'ya' skuynuj tzet chal te' Kuyb'al Hum yib'anhiloj hej ek'tzeb'al, hej ohtajb'al, hej munil, sajach b'oj tihk'ob'al, b'oj heb'ya' Mayab'. Stzotehab' hunun mak tzet yohtaj yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti'. Tz'ib'nhehayoj sat nimej tz'ib'lob'al sunil hej itz'atb'al chal heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti' yunheb'al lahwitu' stz'ib'nhe'hayoj heb'ya' sat hej yum.	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet cha' heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul **Ilweb'al** yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stohlanhelo spaj hunun q'amb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - yecheltajnhe

Tiyoxhb'al

S-hunlanh Majan

Ilb'al:
Lahwi ha wa'nojiloj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti':

- **Cha q'ana' yehlaxoj tzet chu yutelax tiyoxhb'al yet-tax payxa masanta tinanh.**
- **Cha cheja' tz'ib'nhelaxoj hunuj ik'ti' b'ay xhtzoteloj kawanhoj anma.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
Ijb'a yetz'e' kawanhoj heb'ya' kuyum hum stiyoxhnhe' sb'a xol hunun haka' ch'utelax payxa. Hal tet heb'ya' tzet wal yuten sb'a yinh tzet chal hune' majan kuyb'al **Tiyoxhb'al** ayayoj yul te' kuyb'al Hum. Tihk'onheltoj b'oj heb'ya' tzet chu stiyoxhli anma xol hunun yet payxa, kat xin st'inhb'anikoj heb'ya' txumk'ulal yinh tzet yelapno ye tiyoxhb'al yul stxumb'al heb'ya' yihla anma.	**Kuywal:** - T'inhb'anhekoj heb'ya' kuyum hum yinh skuyb'anil hune' majan kuyb'al ti'. Kuynheltoj tet heb'ya' tzet chal hunun ilb'al. - Chej syamb'a' sb'a heb'ya' kuyum hum yinh huntaj majanil yunheb'al yok heb'ya' skuyu' tzet chal te' Kuyb'al Hum yib'anhiloj tiyoxhb'al, stitb'alikoj tiyoxhb'al, kuyilb'a cha' heb'ya' icham maka heb'ya' ixnam b'oj smunlab'anil hej koplal. - Stzotehab' heb'ya' tzet yohtaj yib'anhiloj b'ay tiyoxhb'al. Stz'ib'nhehab'ay hunun mak hunuj ik'ti' b'ay schayoj sb'a kawanhoj maka, xhtiyoxhli hunun mak tet hunun kat yok tzoteloj. - Q'an tet huntaj majan tzet xtzote b'oj tzet xtz'ib'nhe paxayoj, kat ha tz'ib'nhenpaxayoj sunil itz'atb'al tu' sat nimej tz'ib'lob'al yunheb'al lahwitu' ch'okoj pax heb'ya' stz'ib'nhe'ayoj sat yum.	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet cha' heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul **Ilweb'al** yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stohlanhelo spaj hununun q'amb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - yecheltajnhe

Yul Popb'al

Skab'lanh Majan

Ilb'al:
Lahwi ha wa'nojiloj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti':

- **Cha wijb'a' stihk'o'nhe'iltoj heb'ya' tzet yelapno ye st'inhb'ab'anil tzet chu swatx'enikoj sb'a anma yinh sik'loltoj swi'al hej konhob'.**
- **Cha wijb'a' sik'le'iltoj heb'ya' b'aytet swi'al konhob' q'a' k'ultu xol swi'al konhob' yet payxa (yalhanto mach chulikoj heb'ya' wes) maka swi'al konhob' x'ichikanh yet xul heb'ya' tu' masanto tinanh.**
- **Cha cheja' stxolb'a' heb'ya' hej tzoti' nanan stz'ib'lob'anil yaja' lahan chaliloj b'oj tzoti' lahan stz'ib'lob'anil yaja' nan tzet chaliloj.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
Ichekanh hunuj ik'ti' yib'anhiloj tzet cha txumikoj tzet yekoj swi'al konhob' yet maxhto heb'ya' Alkal yet payxa. Chu ha txumnhenikoj ti' yinh tzet chal hune' majan kuyb'al ti', yinh tzet chetz'e b'ab'el yechel hune' majan kuyb'al ti' maka tzet chal heb'ya' ichamtajxa. Ijb'a tzoteloj heb'ya' yinh tzet yohtaj yib'anhiloj hune' ik'ti' ti'.	**Kuywal:** - T'inhb'anhekoj heb'ya' kuyum hum yinh skuyb'anil hune' majan kuyb'al ti', kat ha kuynhenpaxiltoj tet heb'ya' tzet chal hunun ilb'al. - Chej syamb'a' sb'a heb'ya' kuyum hum tu' yinh huntaj majan yamb'ab'ahil yunheb'al yok heb'ya' skuyu' tzet chal te' Kuyb'al Hum yib'anhiloj Yul Popb'al, heb'ya' Yul Popb'al, hej koplal, ya' Alkal, Swi'al Pohilb'a b'oj Ehilal Xeq'a'. - Ijb'a tzoteloj heb'ya' kuyum hum tzet yohtaj heb'ya' yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti'. - Tz'ib'nhehayoj sat nimej tzib'lob'al sunil hej itz'atb'al chal heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti'.	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet cha' heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul Ilweb'al yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stohlanhelo spaj hunun q'amb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - yecheltajnhe

Tzetajyet Itzitz

Syoxlanh Majan

Ilb'al:
Lahwi ha wa'nojiloj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti':

- **Cha wijb'a' stzote' heb'ya' tzetajet yohtaj yib'anhiloj yichob'anil sat yib'anh q'inal.**
- **Cha q'ana' yala' heb'ya' tzetajet smay sunil tzet itzitz ay sat yib'anh q'inal.**
- **Cha cheja' sik'le' heb'ya' hej tzoti' yichob'anil b'oj yelb'anilikoj hej tzoti'.**
- **Cha cheja' sik'le' heb'ya' hej b'ine mach chu yetnheloyi.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
Q'amb'e tet heb'ya' kuyum hum ta yohtaj heb'ya' yik'ti'al tzet xu yichikanh hej tzetet sat yib'anh q'inal. Kuynhehiltoj tet heb'ya' tzet chal b'ab'el kuyb'al yet hune' majan kuyb'al ti' yib'anhiloj yab'ixal Yahaw Satkanh b'oj sat Tx'otx.	**Kuywal:** - T'inhb'akoj heb'ya' kuyum hum yinh skuyb'anil hune' majan kuyb'al ti', kat ha kuynhenpaxiltoj tet heb'ya' tzet chal hunun ilb'al. - Chej skuyu' hunun mak tzet chal te' kuyb'al Hum yib'anhiloj Tzetajet itzitz, yab'ixal Yahaw Satkanh b'oj sat Tx'otx', hej anma b'oj hej tzetet. Stzotehab' hunun maka tzet xhtxum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti'. Tz'ib'nhehayoj sat nimej tz'ib'lob'al sunil hej itz'atb'al chal heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti' yunheb'al lahwitu' stz'ib'nhehayoj heb'ya' sat hej yum.	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet cha' heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul **Ilweb'al** yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stohlanhelo spaj hunun q'amb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - Yecheltanhe

Hej Oknojkob'al

Skanhlanh Majan

Ilb'al:
Lahwi ha wa'nojiloj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti':

- **Cha wijb'a' stxumnhe'iltoj heb'ya' tzet yelapno ye stoholal aq'ank'ulal xol tzetajet ay sat tx'otx'otx'.**
- **Cha tzote' b'oj heb'ya' tzet wal yuhni anma yunheb'al xhkol-lo hej tzet ch'oknikoj sat yib'anh q'inal yu anma.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
Q'amb'e tet heb'ya' kuyum hum tzet ch'a'ni ek'oj yu anma, hej no' noq' b'oj hej te' te'. Q'amb'e tet heb'ya' ta lahan ay smay sunil hej tzetet ay sat yib'anh q'inal.	**Kuywal:** - T'inhb'anhekoj heb'ya' kuyum hum yinh skuyb'anil hune' majan kuyb'al ti', kat ha kuynhenpaxiltoj tet heb'ya' tzet chal hunun ilb'al. - Chej skuyu' heb'ya' te' kuyb'al Hum yib'anhiloj oknojkob'al, stanhb'altoj sat tx'otx', hej q'alem b'oj tzet chu skachlo yetab'aniltoj hej oknojkob'al. Stzotehab' hunun maka tzet stxum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti'. Tz'ib'nhehayoj sat nimej tz'ib'lob'al sunil hej itz'atb'al chal heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti' yunheb'al lahwitu' stz'ib'nhe'hayoj heb'ya' sat hej yum. Tihk'onhehiltoj tzet mach xtxum heb'ya' yib'anhiloj hun majan kuyb'al ti'. Ijb'a ha kuyu' b'oj heb'ya' kuyum hum tzet **Kawxeb'al Tzoti'** stxumb'al heb'ya' yib'anhiloj	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet cha' heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul **Ilweb'al** yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stohlannhelo spaj hunun q'amb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - yecheltajnhe

Hej Elaweh

S-holanh Majan

Ilb'al:
Lahwi ha wa'nojiloj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti':

- **Cha cheja' stzote'nhe'iltoj heb'ya' b'aytet taj yelaw sat yib'anh q'inal.**
- **Cha wijb'a' stzote' heb'ya' tzet chuluj sk'ul heb'ya' yu elaweh.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
Ijb'akoj heb'ya' kuyum hum stxumu' tzet syeh b'ab'el yelaw hune' majan kuyb'al ti'. Yilal xin ha txumni ta hakti' syeb'anil b'oj stz'ib'lob'anil sb'i hej elaweh (saj, kaj, q'an, k'ej b'oj yax).	**Kuywal:** - T'inhb'akoj stxumb'al heb'ya' kuyum hum yinh skuyb'anil hune' majan kuyb'al ti', kat ha kuynhenpaxiltoj tet heb'ya' tzet chal hunun ilb'al. - Chej syamb'a sb'a heb'ya' kuyum hum yinh huntaj majan yamb'ab'il yunheb'al yok heb'ya' skuynuj tzet chal te' Kuyb'al Hum yib'anhiloj hej elaweh, tzet chaliloj hunun elaweh yul stxumk'ulal heb'ya' payat anma b'oj yelaw hej xil q'ape. Stzotehab' hunun mak tzet yohtaj yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti'. Tz'ib'nhehayoj sat nimej tz'ib'lob'al sunil hej itz'atb'al chal heb'ya' kuyum hum yib'anhhiloj hune' majan kuyb'al ti' yunheb'al lahwitu' stz'ib'nhe'hayoj heb'ya' sat hej yum.	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet cha' heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul **Ilweb'al** yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stohlannhelo spaj hunun q'amb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - yecheltajnhe

Syox Majan Kayek'nheb'al

Ilb'al:

Lahwi ha wa'nojiloj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti':

- · **Cha q'ana' syeb' heb'ya' tzet chu stiyoxhli anma tet hunun yet payxa.**
- ·· **Cha wijb'a' stihk'o'nhe'iltoj heb'ya' tzet chu st'inhb'anikoj sb'a anma yinh swi'al hej konhob'.**
- ··· **Cha q'ana' ya'a' heb'ya' smay hej tzetet itzitz sat yib'anh q'inal.**
- ···· **Cha wijb'a stxumu' heb'ya' tzet yelapno ye hej oknob'al sat yib'anh q'inal.**
- — **Cha wijb'a stzote'nhe'iltoj heb'ya' tzet yelapno ye hej elaweh yul stxumk'ulal anma.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
Tzotenhe hunuj ik'ti' yib'anhiloj smay maka tzet yelapno ye hej itzitz haka' anma, no' noq' maka hej te' te' yul stxumk'ulal heb'ya' ichamtajxa, tzet chu st'inhb'anikoj sb'a anma yinh swi'al konhob', hej itzitz, hej oknojkob'al b'oj hej elaweh.	Kuywal: - T'inhb'akoj stxumb'al heb'ya' kuyum hum yinh skuyb'anil hune' majan kayek'nheb'al kuyb'al ti' kat ha kuynhenpaxiltoj tet heb'ya' tzet chal hunun ilb'al. - Chej syamb'a' sb'a heb'ya' kuyum hum yinh huntaj majan yamb'ab'ahil yunheb'al yok heb'ya' skuynuj tzet chal te' Kuyb'al Hum yib'anhiloj tiyoxhb'al, Yul Popb'al, tzetajyet itzitz, oknojkob'al b'oj hej elaweh. Stzotehab' hunun mak tzet stxum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti'. Tz'ib'nhehayoj sat nimej tz'ib'lob'al sunil hej itz'atb'al chal heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti' yunheb'al lahwitu' stz'ib'nhe'hayoj heb'ya' sat hej yum.	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet chal heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul **Ilweb'al** yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stohlanhelo spaj hunun q'amb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - yechelltajnhe.

B'isb'al

Swajlanh Majan

Ilb'al:
Lahwi ha wa'nojiloj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti':

- **Cha wijb'a' stxumu' heb'ya' tzet chu sb'islo yul ab'xub'al Popti'.**
- **Cha wijb'a' b'iswahjoj heb'ya' yul ab'xub'al Popti'.**
- **Cha q'ana' oknojikoj b'isb'al yu heb'ya' yinh stxumb'anil s-hantajb'anil hej tzetet.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
Q'amb'e tet heb'ya' kuyum hum tzet stxum heb'ya' yib'anhiloj tzet ayayoj sat hune' b'ab'el yelaw hune' majan kuyb'al ti'.	**Kuywal:** - T'iknhb'akoj stxumb'al heb'ya' kuyum hum yinh skuyb'anil hune' majan kuyb'al ti'. Kat ha kuynhenpaxiltoj tet heb'ya' tzet chal hunun ilb'al. - Chej syamb'a' sb'a heb'ya' kuyum hum yinh huntaj majan yamb'ab'ahil yunheb'al yok heb'ya' skuynuj tzet chal te' Kuyb'al Hum yib'anhiloj hej b'isb'al, tzet yu yilal biswal, b'iswal yul Popti', stz'ib'al b'isb'ale, ab'alikoj b'oj ib'aliloj. Stzotehab' hunun mak tzet stxum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti'. Tz'ib'nhehayoj sat nimej tz'ib'lob'al sunil hej itz'atb'al chal heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti' yunheb'al lahwitu' stz'ib'nhehayoj heb'ya' sat hej yum.	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet cha' heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul **Ilweb'al** yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stohlannhelo spaj hunun q'amb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - yecheltajnhe

Ch'en Melyu

S-hujlanh Majan

Ilb'al:
Lahwi ha wa'nojiloj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti':

- **Cha wijb'a' stzote' heb'ya' tzet chu sloq'wa anma yet payxa.**
- **Cha wijb'a stxumu' heb'ya' tzetajet slahanil b'oj snananil tzet chu sloq'wi anma yet payxa b'oj tinanh.**
- **Cha wa'a' stxumu' heb'ya' tzet yu hune'-nhetik'a tzet ch'ok loq'b'al tinanh.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
Q'amb'e tet heb'ya' kuyum hum ta yohtaj heb'ya' ta lahan ch'en melyu ay tinanh b'oj tzet x'oknikoj loq'b'al payxa.	**Kuywal:** - T'inhb'akoj stxumb'al heb'ya' kuyum hum yinh skuyb'anil hune' majan kuyb'al ti'. Kat ha kuynhenpaxiltoj tet heb'ya' tzet chal hunun ilb'al. - Chej syamb'a' sb'a heb'ya' kuyum hum yinh huntaj majan yamb'ab'ahil yunheb'al yok heb'ya' skuynuj tzet chal te' Kuyb'al Hum yib'anhiloj ch'en melyu, helewal b'oj loq'wal; tzet yelapno ye ch'en melyu, loq'woj b'oj txonhwoj; nimejal, lahan b'oj tz'ulik; pohilal b'oj pochab'al. Stzotehab' tzet yohtaj yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti'. Tz'ib'nhehayoj sat nimej tz'ib'lob'al sunil hej itz'atb'al chal heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti' yunheb'al lahwitu' stz'ib'nhe'hayoj heb'ya' sat hej yum.	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet cha' heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul **Ilweb'al** yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stohlanhelo spaj hunun q'amb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - yecheltajnhe

Txonhb'al

Swaxajlanh Majan

Ilb'al:
Lahwi ha wa'nojiloj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti'.

- • **Cha wijb'a syeb'iltoj heb'ya' tzetajet ch'oknikoj b'oj tzetajet chu yinh txonhwoj.**
- •• **Cha wijb'a' sb'isb'a'toj heb'ya' tzetajet xhtxonhlax yul txonhb'al.**
- ••• **Cha wa'a' stxumu' heb'ya' b'ay tet-taj howeb' snuq'al ab'xub'al Popti'.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
Ijb'akoj heb'ya' kuyum hum stzote' tzet stxum heb'ya' yib'anhiloj tzet chilayoj sat hune' b'ab'el yelaw hune' majan kuyb'al ti'. T'inhb'akoj stxumb'al heb'ya' yinh tzet chu yet ay txonh.	**Kuywal:** - T'inhb'akoj stxumb'al heb'ya' kuyum hum yinh skuyb'anil hune' majan kuyb'al ti' kat ha kuyhenpaxiltoj tet heb'ya' tzet chal hunun ilb'al. - Chej syamb'a sb'a heb'ya' kuyum hum yinh huntaj majan yamb'ab'ahil yunheb'al yok heb'ya' skuynuj tzet chal te' Kuyb'al Hum yib'anhiloj txonhb'al, hej txonh b'oj tzet chu anma yinh hej txonh. Tz'ib'nhehayoj sat nimej tz'ib'lob'al sunil hej itz'atb'al chal heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti' yunheb'al lahwitu' stz'ib'nhe'hayoj heb'ya' sat hej yum. Tihk'onhehiltoj tzet mach xtxum heb'ya' yib'anhiloj hun majan kuyb'al ti':	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet cha' heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul **Ilweb'al** yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stohlanhelo spaj hunun q'amb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - yecheltajnhe

Q'inale

Sb'alunhlanheb' Majan

Ilb'al:
Lahwi ha wa'nojiloj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti':

- **Cha wi'jb'a' oknojikoj tzet stxum heb'ya' yib'anhiloj q'inal yinh tzetajet cha'lekoj.**
- **Cha wijb'a oknojikoj stxumb'al heb'ya' yib'anhiloj yalanhto b'oj lahwitu' yinh stzoteb'anil tzet chu anma.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
Q'amb'e tet heb'ya'kuyum hum tzet stxum heb'ya' yib'anhiloj b'ab'el yelaw hune' majan kuyb'al ti'.	**Kuywal:** - T'inhb'akoj stxumb'al heb'ya' kuyum hum yinh skuyb'anil hune' majan kuyb'al ti' kat ha kuynhenpaxiltoj tet heb'ya' tzet chal hunun ilb'al. - chej syamb'a' sb'a heb'ya' kuyum hum yinh huntaj majan yamb'ab'ahil yunheb'al yok heb'ya' skuynuj tzet chal te' Kuyb'al Hum yib'anhiloj q'inale, sb'i heb'ya' tz'ayik b'oj heb'ya' ljom Hab'il; b'isb'al q'inal, hej b'isb'al tz'ayik, sb'isil tz'ayik hulnajkan yu heb'ya' wes b'oj s-helil sat yib'nah q'inal. Stzotehab' hunun mak tzet stxum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti'. Tz'ib'nhehayoj sat nimej tz'ib'lob'a sunil hej itz'atb'al chal heb'ya' kuyum hum yib'nhiloj hune' majan kuyb'al ti' yunheb'al lahwitu' stz'ib'nhe'hayoj heb'ya' sat hej yum.	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet cha' heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul **Ilweb'al** yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stohlanhelo spaj hunun q'amb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - yecheltajnhe

Lahantajil B'oj Nanantajil

S-hunhk'al Majan

Ilb'al:
Lahwi ha wa'nojiloj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti':

- **Cha wijb'a' stxolb'a' heb'ya' hej maleb'al b'oj pax hej tzoti' ch'oknikoj sb'ihoj.**
- **Cha wib'a stzote'nhehiltoj heb'ya' hej maleb'al b'oj tzet b'ay ch'oknikoj hunun.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
Ijb'a ha witz'atnhe' b'oj heb'ya' kuyum hum b'aytet taj slahantajil b'oj snanantajjil kab'oj sat hub'al: hune' te' saj hub'al b'oj hune' te' k'ej hub'al. Tihk'onheltoj tet heb'ya' tzetajet yitz'atb'anil hune' lahb'a'bahil ti'.	**Kuywal:** - T'inhb'akoj stxumb'al heb'ya' kuyum hum yinh skuyb'anil hune' majan kuyb'al ti' kat ha kuynhenpaxiltoj tet heb'ya' tzet chal hunun ilb'al. - Chej syamb'a' sb'a heb'ya' kuyum hum yinh huntaj majan yamb'ab'ahil yunheb'al yok heb'ya' skuynuj tzet chal te' Kuyb'al Hum yib'anhiloj lahantajil, nanantajil, b'oj hej maleb'al. Stzotehab' hunun mak tzet stxum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti'. Tz'ib'nhehayoj sat nimej tz'ib'lob'al sunil hej itz'atb'al chal heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti' yunheb'al lahwitu' stz'ib'nhe'hayoj heb'ya' sat hej yum. Tihk'onhehiltoj tzet mach xtxum heb'ya' yib'anhiloj hun majan kuyb'al ti'.	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet cha' heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul **Ilweb'al** yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stohlanhelo spaj hunun q'amb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - yecheltajnhe

Skanh Majan Kayek'nheb'al

Ilb'al:
Lahwi ha wa'nojiloj kuyum tet heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti'.

- · **Cha wa'a' stxumu' heb'ya' tzet chu sb'islo yul ab'xub'al Popti'.**
- ·· **Cha wa'a' stxumu' heb'ya' tzet chu sloq'wa anma yet payxa.**
- ··· **Cha wijb'a syeb'iltoj heb'ya' tzet chu anma yet xhloq'wi b'oj tzetajet ch'oknikoj yu.**
- ···· **Cha wa'a' stxumu' heb'ya' tzet yelapno ye q'inale yul stxumk'ulal heb'ya' Mayab'.**
- — **Cha cheja' stxolb'a' heb'ya' hej maleb'al b'oj pax hej tzoti' ch'oknikoj sb'ihoj.**

Monteb'al	Yuteb'anil	Ilweb'al
Ijb'akoj heb'ya' kuyum hum stzote' tzet stxumayoj heb'ya' sat hune' b'ab'el yelaw hune' majan kayek'nheb'al kuyb'al ti'.	**Kuywal:** - T'inhb'akoj stxumb'al heb'ya' kuyum hum yinh skuyb'anil hune' majan kayek'nheb'al kuyb'al ti' kat ha kuynhenpaxiltoj tet heb'ya' tzet chal hunun ilb'al. - Chej syamb'a' sb'a heb'ya' kuyum hum yinh huntaj majan yamb'ab'ahil yunheb'al yok heb'ya' skuynuj tzet chal te' kuyb'al Hum yib'anhiloj b'isb'al, ch'en melyu, txonhb'al, q'inale, lahnatajil b'oj nanantajil. Stzotehab' hunun mak tzet yohtaj yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti'. Tz'ib'nhehayoj sat nimej tz'ib'lob'al sunil hej itz'atb'al chal heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj hune' majan kuyb'al ti' yunheb'al lahwitu' stz'ib'nhe'hayoj heb'ya' sat hej yum.	Chu yilwelo heb'ya' kuyum hum yib'anhiloj tzet cha' heb'ya' spajoj hunun q'amb'eb'al ayayoj yul **Ilweb'al** yet hune' majan kuyb'al ti'. Chu stohlanhelo spaj hunun q'amb'eb'al tu' hakti' la: - kow k'ul - k'ul - yecheltajnhe